

سماع دایره‌ها

نمادشناسی دایره در ادبیات فارسی

دکتر مصطفی عرب

www.kebab.ir

شابک : ۲۲۰۰۰ ریال: ۷ - ۵۵ - ۵۹۶۳ - ۶۰۰ - ۹۷۸

شماره کتابشناسی ملی : ۵۵۸۱۶۷۴

عنوان و نام پدیدآور : سماع دایره‌ها: (نمادشناسی دایره در ادبیات فارسی)/ منصوره عرب؛ ویراستار فاطمه اسلامی.

مشخصات نشر : تهران: ترفند، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری : ۱۵۰ ص: ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.

بداشت : کتابنامه.

عنوان دیگر : نمادشناسی دایره در ادبیات فارسی.

موضوع : دایره در ادبیات

Circle in literature : موضوع

موضوع : شعر فارسی -- تاریخ و نقد

Persian poetry -- History and criticism : موضوع

رده‌بندی دی‌ی : ۰۰۸۳۵۷/۱۱

رده‌بندی کنگره : ۵۵۰: ۱۳۹۷ ع/د/

سرشناسه : عرب، منصوره، ۱۳۴۸

Ab, Mansourah

وضعیت فهرست‌نویسی : فیا

تترتفند

تلفن: ۶۶۴۳۰۹۸۱ - ۲۰۳۸۰۸۶۸

www.tarfand.persianbook.net

سماع دایره‌ها

نمادشناسی دایره در ادبیات فارسی

مؤلف: منصوره عرب

ویراستار: فاطمه اسلامی

نوبت چاپ: نخست ۱۳۹۸

شمارگان: ۳۰۰ نسخه

قیمت: ۲۲۰۰۰ تومان

شابک: ۷ - ۵۵ - ۵۹۶۳ - ۶۰۰ - ۹۷۸

© حق چاپ: ۱۳۹۸، نشر ترفند

فهرست

۷	سر و خن
۹	پیش‌نار
۱۱	مدمه
۱۳	نشانه‌های اختلالات
۵	دایره
۳۸	آتش‌گردان
۳۹	آسیاب
۴۱	آه
۴۱	ابر
۴۲	ابرو
۴۳	اسطرلاب
۴۳	بید معجون
۴۴	پرگار
۴۹	پياز
۴۹	پیچک
۵۰	تاج
۵۱	تسیح
۵۲	تنور
۵۳	جیم
۵۳	چاه
۵۴	چرخ
۵۷	چرخ فلک (چرخ و فلک)
۵۸	چنگ
۵۹	حلقه

- ۶۰ حلقه‌ی انگشت
 ۶۳ حلقه‌ی بازو
 ۶۴ حلقه‌ی چشم
 ۶۶ حلقه‌ی حلق
 ۶۶ حلقه‌ی دار
 ۶۶ حلقه‌ی در
 ۶۸ حلقه‌ی زره
 ۶۹ حلقه‌ی زلف
 ۷۰ حلقه‌ی زنار
 ۷۰ حلقه‌ی زنجیر
 ۷۱ حلقه‌ی سر امان (سندل)
 ۷۳ حلقه‌ی صابون
 ۷۴ حلقه‌ی کرسی
 ۷۵ حلقه‌ی کمر
 ۷۵ حلقه‌ی گوش
 ۷۶ حلقه‌ی لنگر
 ۷۶ حلقه‌ی ماتم
 ۷۷ حلقه‌ی موج
 ۷۷ حلقه‌ی ناف
 ۷۸ حلقه‌ی نای
 ۷۸ حلقه‌ی هستی
 ۷۹ خال
 ۸۰ خاک‌بیزی غربالگران
 ۸۰ خلخال
 ۸۱ خورشید
 ۸۲ داس
 ۸۳ دال
 ۸۳ دست چنبر گردن کسی کردن
 ۸۴ دف
 ۸۵ دوار
 ۸۶ دوکی

دولاب (چرخ آب) ۸۷

رقص ۸۸

رکوع و سجود ۸۹

زمین ۹۰

سمع ۹۱

سیب ۹۶

سیر اندیشه‌ی انسان ۹۸

نفر ۹۸

نق ۹۹

نار ۱۰۰

نار، قمر ۱۰۲

قامت - میله ۱۰۱

قوس ۱۰۳

قوس قزح ۱۰۰

کلاف گردان ۱۰۱

کمان ۱۰۷

گرداب ۱۰۸

گردباد ۱۰۹

گردش ۱۱۰

گردش پروانه ۱۲۰

گردش جام ۱۲۱

گردش خون ۱۲۱

گرد نشستن ۱۲۱

گرده‌ی نان ۱۲۲

گره ۱۲۲

گنبد ۱۲۳

گوی ۱۲۵

گهواره ۱۲۶

مار حلقه‌زده ۱۲۷

ماه ۱۲۸

ماهی ۱۳۰

محراب ۱۳۲

میم ۱۳۲

نعل ۱۳۴

نقطه ۱۳۴

نون ۱۳۷

پایانه ۱۳۹

کتابخانه ۱۴۱

www.ketab.ir

سرسخن

همه‌ی هستی شد (هائ) حقیقت بزرگ انحنایی‌اند. انحنا حقیقت آشتی است؛
حقیقت یگانگی است. می‌تواند وحدت اضداد.

هرچه یکتا می‌نماید هم در تاسست چون جهان ما جهان انحناست
ما با کمان انحنا خدا را صافتر نمی‌کرد. خدا، چنبر پیوستگی همه‌ی
کثرات است؛ از آنها تا او همان‌قدر فاصله دارند بود که میان استقامت و
انحنا. وقتی کبریت را روشن می‌کنیم، به پای استقامت چوبین گردینه‌ی او،
گردینه را به تسلسل حلقه‌های انحنای آتش بدل می‌دهیم. وقتی در هوای
درآمیخته‌ی باران و آفتاب، به کمان‌های شیطان نگاه می‌کنیم، چنگی در ما
زمزمه می‌آغازد و دستان دوست را درمی‌یابیم و پروانه‌ی در گرد اشتعال
یگانگی به طواف درمی‌آییم:

گوش خاموشی نبوشی، وام از پروانه گیر تا به رقص آرد تو را، دستان بهام چو شمع
نیستم زندانی نقش و نگار خویشتن چتر زرین دارم اما، غرق بارانم چو شمع
زیر چتر انحنا از دستبرد قطره‌های کثرات در امان نیستیم و می‌دانیم
بزرگ‌ترین درد بشر امروز، گم کردن حال ماندالایی خویش است. ما از

یگانگی اصداد بسیار فاصله گرفته‌ایم و خودآگاه و ناخودآگاه‌مان به جای تکامل با هم، به ستیزه با یکدیگر درآماده‌اند. دریافته‌ایم که از یک تا نامتناهی راهی نیست و جایگاه دوست داشتن از فراز و فرود چرخه‌ی زمان، رسته است و جز چرخ و چرخ و چرخ، راهی رویارویمان نیست. از گرد تا گردون همه طیّیِ طریقیِ معراجینه است؛ حتی وقتی از اوج به حضيض باز می‌گردیم.

اینکه صه‌فیان بر گرد پیر چرخانند، انجمن خویش را حلقه می‌خوانند، برای نگه‌داشتن ایقاعات خنیاهاشان از دایره بهره می‌گیرند، اینکه سماعشان چرخاچرخ است، ایند راه من الله الی الله را مدوّر یافته و آن را قاب قوسین نزولی و صعودی می‌شمرد، اینکه موسیقی خانقاهیان دوری و تسلسلی است، اینکه سبزه‌ها، از راهی گوی در چنبری دایره‌گون است و اینکه زندگی درونی‌شان پیچاپیچ است و همواره در چرخه‌ی احوال خویش سیر می‌کنند؛ همه نمایش شأن و هیبت دایره در اندیشه‌ی عارفانه است. همه چیز با دایره آغاز شده است و تا رسیدن بهان به فرجام کمانی خویش و بسته شدن دایره، راهی دراز در پیش است.

راه بسیار است تمام ماه تمام من تمام دادم هلالی، والسّلام ما خلاف حضرت مولانا که میان خامان و پختن، برزخ لایبغیان دیده بود، به پیوستگی مدام باور داریم و می‌دانیم که سرانجام گ‌دینگ، حقانیت کمان را به اثبات خواهد رساند:

پخته دریا بد زبان نیمه خام بی‌زبان هرگز نمائی والسّلام